

Näringsutskottets betänkande 2024/25:NU9

Tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter på elmarknaden

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i ellagen och avslår samtliga motionsyrkanden. Lagändringarna syftar till att komplettera kommissionens genomförandeförordning om krav på driftskompatibilitet och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 5 januari 2025.

I betänkandet finns tre reservationer (V, C, MP).

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:32 Tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter på elmarknaden.

Tre yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

 Ärendet och dess beredning.....4

Utskottets överväganden.....5

 Tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter på elmarknaden.....5

 Utskottets ställningstagande.....8

Reservationer9

 1. Tillgängliggörande av information, punkt 2 (C, MP)9

 2. Kostnader och avgifter, punkt 3 (V)9

 3. Kostnader och avgifter, punkt 3 (MP)10

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag.....12

 Propositionen12

 Följdmotionerna12

Bilaga 2

Regeringens lagförslag13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:32.

2. Tillgängliggörande av information

Riksdagen avslår motion

2024/25:3258 av Linus Lakso och Emma Nohrén (båda MP) yrkande 1.

Reservation 1 (C, MP)

3. Kostnader och avgifter

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3243 av Birger Lahti m.fl. (V) och

2024/25:3258 av Linus Lakso och Emma Nohrén (båda MP) yrkande 2.

Reservation 2 (V)

Reservation 3 (MP)

Stockholm den 14 november 2024

På näringsutskottets vägnar

Tobias Andersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tobias Andersson (SD), Elisabeth Thand Ringqvist (C), Fredrik Olovsson (S), Mats Green (M), Monica Haider (S), Jessica Stegrud (SD), Marianne Fundahn (S), Josef Fransson (SD), Isak From (S), Kjell Jansson (M), Louise Eklund (L), Johnny Svedin (SD), Daniel Vencu Velasquez Castro (S), Lorena Delgado Varas (V), Lili André (KD) och Rebecka Le Moine (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2024/25:32 Tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter på elmarknaden. Två följdmotioner har väckts med anledning av propositionen.

En förteckning över de behandlade förslagen återfinns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Utskottets överväganden

Tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter på elmarknaden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i ellagen och avslår samtliga motionsyrkanden. Lagändringarna syftar till att komplettera kommissionens genomförandeförordning om krav på driftskompatibilitet och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 5 januari 2025.

Jämför reservation 1 (C, MP), 2 (V) och 3 (MP).

Propositionen

Övergripande om lagförslaget

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU (elmarknadsdirektivet) ska kommissionen genom genomförandeakter fastställa driftskompatibilitetskrav och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till uppgifter om slutkunden. Därför har kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162 av den 6 juni 2023 om krav på driftskompatibilitet och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter (genomförandeförordningen) antagits inom EU.

Genomförandeförordningen syftar till att underlätta driftskompatibilitet och öka effektiviteten i tillgången till och utbytet av uppgifter mellan elmarknadens aktörer. Avsikten är också att genomförandeförordningen ska främja konkurrensen och bidra till att undvika onödiga administrativa kostnader för aktörer på elmarknaden. För att uppnå dessa syften slås en s.k. referensmodell fast i förordningen – en modell för olika former av informationsutbyte som ska tillämpas av elföretag från den 5 januari 2025. Med elföretag avses fysiska eller juridiska personer som bedriver olika verksamheter på elmarknaden, som t.ex. produktion, överföring, distribution, aggregering och leverans av el. Medlemsstaterna ska säkerställa att nationell praxis, dvs. förfarandena på den nationella elmarknaden, uppfyller de krav som ställs i förordningen. Vidare ska medlemsstaterna ange hur den nationella marknaden organiserats när det gäller de ansvarsområden som finns i genomförandeförordningen. Det innefattar bl.a. att identifiera de parter på den nationella marknaden som ska agera som administratörer av mätuppgifter, mätpunktsadministratörer, leverantörer av uppgiftstillgång och tillståndsadministratörer.

I propositionen föreslås ändringar i ellagen som syftar till att komplettera kommissionens genomförandeförordning om krav på driftskompatibilitet och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter. Det föreslås att nätföretagen ska ansvara för att fullgöra de uppgifter och skyldigheter som följer av genomförandeförordningen. Ett nätföretag ska debitera en s.k. berättigad part vissa kostnader som uppstår i samband med att parten ges tillgång till uppgifter. En berättigad part är en enhet som erbjuder energirelaterade tjänster till elanvändare. Exempel på berättigade parter är elleverantörer, aggregatorer, energitjänsteföretag och energigemenskaper. Tvister om kostnaderna ska kunna prövas av nätmyndigheten. Det föreslås också att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter som kompletterar genomförandeförordningen.

Regeringen beslutade i september 2024 att begära ett yttrande av Lagrådet över det lagförslag som finns i propositionens bilaga 5. Lagrådet hade inga synpunkter på förslagen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 5 januari 2025.

Uppgifter om historisk elförbrukning

Enligt regeringen anges det i genomförandeförordningen (artikel 5.2) att administratörer av mätuppgifter ska spara sådan information om historisk förbrukning som avses i elmarknadsdirektivet och dessutom ge elanvändare och berättigade parter tillgång till informationen. Det innebär att administratörer av mätuppgifter ansvarar för att tillhandahålla information till elanvändare och berättigade parter från de tidpunkter som nämns i elmarknadsdirektivet. Regeringen menar att det saknas anledning att utse elleverantörer till att vara administratörer av mätuppgifter i stället för eller tillsammans med nätföretag. Regeringen föreslår därför att elleverantörer inte längre ska behöva lämna uppgifter om elanvändares historiska förbrukning till ett företag som elanvändaren har utsett. Med information om historisk förbrukning avses dels samlade uppgifter från de föregående tre åren eller från det att elleveransavtalet trädde i kraft, dels detaljerade uppgifter som användningstid för alla dagar, veckor, månader och år.

Debitering av kostnader

Enligt regeringen följer av elmarknadsdirektivet (artikel 23.5 första stycket) att elanvändare inte får debiteras extra kostnader för tillgången till sina mätuppgifter eller för en begäran om att göra mätuppgifterna tillgängliga för andra. När det gäller berättigade parter anges i elmarknadsdirektivet (artikel 23.5 andra stycket) att det är medlemsstaternas ansvar att fastställa relevanta avgifter för deras tillgång till elanvändarnas mätuppgifter. Hittills har det inte funnits några bestämmelser i svensk rätt om sådana avgifter. Tillfrågande nätföretag har uppgett att de inte heller debiterar berättigade parter för de kostnader som uppstår för nätföretaget när det ger berättigade parter tillgång

till uppgifter. Kostnaderna för att ge berättigande parter tillgång till elanvändares mätuppgifter belastar därmed kundkollektivet. Det är, anser regeringen, inte en tillfredsställande ordning. Hela kundkollektivet bör inte belastas för kostnader som är hänförliga till att en elanvändares uppgifter delas med andra. Regeringen föreslår därför att ett nätföretag ska debitera en berättigad part de kostnader som uppstår på grund av att nätföretaget

- hanterar en begäran om att ge den berättigade parten tillgång till mätresultat
- hanterar en begäran från den berättigade parten om att avsluta överföringen av mätresultat eller
- ger den berättigade parten tillgång till mätresultat.

Vidare ska enligt regeringens förslag en elanvändare inte få debiteras merkostnader för att den har ingått ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden el ska mätas per kvart eller att nätföretaget ska lämna information som visar elanvändarens förbrukning per kvart.

Motionerna

Tillgängliggörande av information

I kommittémotion 2024/25:3258 av Linus Lakso och Emma Nohrén (båda MP) yrkande 1 förordas ett tillkännagivande om att det behöver säkerställas att den historiska förbrukningen från de föregående tre åren eller från det att elleveransavtalet trädde i kraft överförs till elnätsföretag av elleverantören om elnätsföretaget inte har sparat denna data. Motionärerna anser att det finns oklarheter med regeringens förslag att slopa elleverantörernas skyldighet att lämna uppgifter om historisk elförbrukning.

Kostnader och avgifter

I kommittémotion 2024/25:3243 av Birger Lahti m.fl. (V) förordas ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör säkerställa att elanvändare inte drabbas av direkta eller indirekta merkostnader när förslagen i propositionen genomförs. Motionärernas farhåga är att kostnaden för de uppgifter som genom propositionen åläggs nätföretagen i slutändan kommer att övervältras på konsumenterna.

Linus Lakso och Emma Nohrén (båda MP) framför i kommittémotion 2024/25:3258 yrkande 2 att det behöver säkerställas att avgiften inte blir ett hinder för aggregatorer som vill verka för ett elsystem i balans, och de föreslår därför ett tillkännagivande om det till regeringen. Skälet är att motionärerna ser en risk att oskäligen eller krångliga avgifter kan försvåra för aggregatorer att agera på marknaden. Detta kan enligt motionärerna lösas med en fast avgift för att få tillgång till uppgifterna, en tydlig modell för hur avgifterna sätts eller ett undantag för aggregatorer att betala en sådan avgift.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Regeringens lagförslag
- Tillgängliggörande av information
- Kostnader och avgifter.

Regeringens lagförslag

Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag. Propositionen tillstyrks därmed.

Tillgängliggörande av information

I ett motionsyrkande som väckts med anledning av regeringens proposition anförs att regeringen bör säkerställa att den historiska elförbrukningen från de föregående tre åren eller från det att elleveransavtalet trädde i kraft överförs till elnätsföretag av elleverantören om elnätsföretagen inte har sparat denna data. Som redovisats framgår det av propositionen, som ett enigt utskott i det föregående ställt sig bakom, att det saknas anledning att utse elleverantörer till att vara s.k. administratörer av mätuppgifter i stället för eller tillsammans med nätföretag. Därför föreslås att elleverantörer inte längre ska behöva lämna uppgifter om elanvändares historiska förbrukning till ett företag som elanvändaren har utsett. Utskottet ser inga skäl att riksdagen behöver uppmana regeringen att vidta några ytterligare åtgärder i linje med det som förordas i det nämnda motionsyrkandet.

Därmed avstyrker utskottet motionsyrkandet.

Kostnader och avgifter

I de två motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt anförs att regeringen bör säkerställa att kostnader som uppstår med anledning av förslagen i propositionen dels inte ska belasta elanvändare, dels inte vara ett hinder för aggregatorer som vill verka för ett elsystem i balans. Utskottet kan inledningsvis konstatera att det av propositionen framgår att elanvändare inte får debiteras extra kostnader för tillgången till sina mätuppgifter eller för en begäran om att göra mätuppgifterna tillgängliga för andra. Av propositionen framgår det vidare att ett nätföretag ska debitera en s.k. berättigad part vissa kostnader som uppstår i samband med att parten ges tillgång till uppgifter. Detta har det redogjorts för i det föregående. Utskottet kan därmed inte se några skäl för riksdagen att ta några initiativ som är i linje med det som begärs i motionsyrkandena.

Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Reservationer

1. Tillgängliggörande av information, punkt 2 (C, MP)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C) och Rebecka Le Moine (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3258 av Linus Lakso och Emma Nohrén (båda MP) yrkande 1.

Ställningstagande

För att klara klimatomställningen och säkra svenska företags konkurrenskraft krävs mer el i närtid till konkurrenskraftiga priser. Av både ekonomiska och tidsmässiga skäl kommer all tillkommande produktion under överskådlig tid att komma från förnybara källor, och för att balansera elsystemet krävs bl.a. åtgärder som möjliggör mer flexibilitet i systemet.

När mätuppgifter i och med förslagen i regeringens proposition blir mer lättillgängliga för elanvändaren ökar hushållens makt att fatta informerade beslut om sin elkonsumtion. Det möjliggör i sin tur ökad flexibilitet i elsystemet. Detta är något som vi ser positivt på och som framgår av det föregående står vi bakom propositionen. Vi vill dock framhålla att det finns vissa oklarheter med regeringens förslag när det gäller att elleverantörer inte längre ska behöva lämna uppgifter om elanvändares historiska förbrukning till ett företag som elanvändaren har utsett. Vi menar därför att regeringen behöver säkerställa att den historiska förbrukningen från de föregående tre åren, eller från det att elleveransavtalet trädde i kraft, överförs till elnätsföretag av elleverantören om elnätsföretagen inte har sparat denna data.

Detta anser vi att riksdagen bör ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Kostnader och avgifter, punkt 3 (V)

av Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3243 av Birger Lahti m.fl. (V) och
avslår motion

2024/25:3258 av Linus Lakso och Emma Nohrén (båda MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Som framgår av det föregående står jag bakom propositionen och ser positivt på möjligheten till gemensamma elabonnemang med undermätning och energigemenskaper. I propositionen anger regeringen dock uttryckligen att inga merkostnader får debiteras elanvändare utan att det i stället är de berättigade parterna som nätföretagen ska debitera. Samtidigt anges i avsnittet om konsekvenser för elanvändare att nätföretagen kommer att ta ut särskilda avgifter för att finansiera en del av de nya uppgifter som de åläggs samt att övriga kostnader kommer att tas ut av hela kundkollektivet via elnätsavgiften. I samma avsnitt framför regeringen att eftersom kostnaderna slås ut på ett stort antal kunder så kan det förväntas få en mycket begränsad påverkan på avgiftsnivån.

Jag finner det något motsägelsefullt att framhålla att enskilda konsumenter inte ska debiteras för några merkostnader samtidigt som konsekvensen av förslaget ändå bedöms vara att elanvändare får bära övriga kostnader som en del i ett kundkollektiv. Min farhåga är att kostnader för de uppgifter som nätföretagen i och med propositionen ska stå för ändå i slutändan kommer att övervältras på konsumenterna. Mot bakgrund av de redan höga el- och nätpriserna och de begränsade möjligheterna att byta nätleverantör anser jag att det är orimligt att lägga ytterligare kostnader på konsumenterna. Regeringen bör därför säkerställa att elanvändare inte drabbas av varken direkta eller indirekta merkostnader när propositionens förslag genomförs.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3. Kostnader och avgifter, punkt 3 (MP)

av Rebecka Le Moine (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3258 av Linus Lakso och Emma Nohrén (båda MP) yrkande 2 och
avslår motion

2024/25:3243 av Birger Lahti m.fl. (V).

Ställningstagande

Att underlätta för aggregatorer och andra energitjänsteföretag att etablera sig på elmarknaden möjliggör ett mer effektivt utnyttjande av elnäten. Det är positivt för elektrifieringen och klimatomställningen, och jag har därför i det föregående ställt mig bakom regeringens proposition som innehåller nya regler på området. Jag ser dock en risk att oskäligen eller krångliga avgifter för att få tillgång till elanvändarnas mätuppgifter kan följa av de nya reglerna och därmed försvåra för exempelvis aggregatorer att agera på elmarknaden. Min uppfattning är att detta skulle kunna lösas med en tydlig modell för hur avgiften ska sättas, t.ex. genom att införa en fast avgift. Ett annat alternativ är att skapa ett undantag för aggregatorer att betala avgiften. Jag menar att regeringen bör beakta detta och vidta åtgärder för att säkerställa att avgiften inte blir ett hinder för aggregatorer som vill verka för ett elsystem i balans.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:32 Tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter på elmarknaden:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).

Följdmotionerna

2024/25:3243 av Birger Lahti m.fl. (V):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att elanvändare inte drabbas av direkta eller indirekta merkostnader vid genomförandet av propositionens förslag och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3258 av Linus Lakso och Emma Nohrén (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att den historiska förbrukningen från de föregående tre åren eller från det att elleveransavtalet trädde i kraft överförs till elnätsföretag av elleverantören om elnätsföretagen inte har sparat dessa data, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att avgiften på intet sätt blir ett hinder för aggregatorer som vill verka för ett elsystem i balans, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)

dels att 9 kap. 26 § ska upphöra att gälla,

dels att 6 kap. 3–5 och 8 §§ och rubrikerna närmast före 6 kap. 3 och 8 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 6 kap. 3 a, 7 a och 11 §§, och närmast före 6 kap. 7 a och 11 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.**Rapportering av mätresultat****Rapportering av och tillgång till mätresultat**3 §¹

Ett nätföretag ska på begäran rapportera resultaten av de mätningar som görs enligt 1 § till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett. På begäran av elanvändaren ska nätföretaget även lämna uppgifter om elanvändarens historiska elförbrukning till ett företag som elanvändaren har utsett.

I kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162 av den 6 juni 2023 om krav på driftskompatibilitet och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter finns bestämmelser om tillgång till mätresultat.

Ett nätföretag har de skyldigheter och ska utföra de uppgifter som enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162 gäller för

- 1. administratörer av mätuppgifter, med undantag för vad som anges i artikel 5.3,*
- 2. mätpunktsadministratörer,*
- 3. leverantörer av uppgiftstillgång, och*
- 4. tillståndsadministratörer.*

3 a §

Ett nätföretag ska på begäran av elproducent rapportera resultaten av de mätningar som görs enligt 1 § till ett företag som elproducenten har utsett.

¹ Senaste lydelse 2023:238.

4 §²

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om *skyldighet för nätföretag att rapportera*

1. *mätresultat, och*

2. *beräkningar av mängden överförd el.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. *skyldighet för nätföretag att rapportera*

a) *mätresultat,*

b) *beräkningar av mängden överförd el, och*

2. *vad som ska gälla på kommunikations- och komponent-nivåerna vid informationsutbyte enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162.*

5 §³

En elanvändare som begär att elförbrukningen ska mätas på något annat sätt än enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 2 § 1 ska av nätföretaget debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av resultaten av dessa mätningar. Om mätningen av elanvändarens förbrukning då kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna, ska elanvändaren betala kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten.

En elanvändare får inte debiteras merkostnader för att den har

1. ingått ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden överförd el ska mätas per timme, eller

2. begärt att nätföretaget ska lämna information som visar elanvändarens förbrukning per timme.

1. ingått ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden överförd el ska mätas *per kvart eller* per timme, eller

2. begärt att nätföretaget ska lämna information som visar elanvändarens förbrukning *per kvart eller* per timme.

Kostnader för att göra mätresultat tillgängliga

7 a §

Ett nätföretag ska debitera en sådan berättigad part som avses i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162 kostnader som uppstår på grund av att nätföretaget

² Senaste lydelse 2022:596.

³ Senaste lydelse 2022:596.

1. hanterar en begäran om att ge den berättigade parten tillgång till mätresultat,

2. hanterar en begäran från den berättigade parten om att avsluta överföring av mätresultat, eller

3. ger den berättigade parten tillgång till mätresultat.

Tvister om kostnader för mätning

Tvister om kostnader för mätning och för att göra mätresultat tillgängliga

8 §⁴

Nätmyndigheten ska ta upp en tvist om vilka kostnader som ska debiteras enligt 5 eller 6 §.

Nätmyndigheten ska ta upp en tvist om vilka kostnader som ska debiteras enligt 5, 6 eller 7 a §.

En tvist ska dock inte prövas om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget skickat ett skriftligt ställningstagande till den berörda parten under partens senaste kända adress.

Upplysningar om nationell praxis

11 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att lämna sådana upplysningar som är nödvändiga för att Sverige ska kunna uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 10 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162.

Denna lag träder i kraft den 5 januari 2025.

⁴ Senaste lydelse 2022:596.